

15 augustus 1914

Uit Luik wordt gemeld dat de Duitsers het bombardement op de forten van de rechteroever hebben gestaakt om met te meer kracht die van de linkeroever te kunnen beschieten. Een aanval richt zich op de forten Pontisse, Liers, Loncin, Hologne, Flémalle, en in de eerste plaats Pontisse.

Naar de dagbladen melden is het vervoer van Franse troepen naar België voltooid. Deze troepen zullen thans in slagorde tegen de vijand optrekken, om hun elk voorwendsel tot weerwraak tegen de ontwappende inwoners van Namen te ontnemen.

De verdedigingswerken van Namen zijn nog aanmerkelijk versterkt en thans nog beter bestand tegen een aanval dan die van Luik.

Gisteren hebben 260 militaire wielrijders een Duitse afdeling van 400 man omsingeld en er een groot aantal van gedood: 50 zijn gevangen genomen, de overigen gevlucht.

De Belgische lanseniers en de Franse dragonders hebben zich zeer onderscheiden bij een gevecht tegen Duitse uhlanen op de rechteroever van de Maas.

Brussel, 14 augustus. Volgens La Dernière Heure hebben er in de afgelopen nacht op bijna alle voorposten in het gebied van Namen schermutselingen plaats gehad tussen Belgische patrouilles en uhlanen. Er zouden 70 uhlanen zijn gesneuveld.

De generale staf ontkent dat een fort van Luik zich zou hebben overgegeven.

Het spoorwegverkeer tussen Tienen en Landen is sedert vrijdagavond verbroken. Er zijn Duitse troepen in deze streek gezien.

Maastricht, 14 augustus. Sedert de vroege ochtend hoorde men hier artillerievuur in de omgeving van het fort Pontisse. Om circa 12 uur zweeg het geschut tot vanavond ongeveer 6 uur. Ernstige vermoedens bestaan, hoewel geen zekerheid te verkrijgen is, dat Pontisse is tot zwingen gebracht. Als dit vermoeden wordt bewaarheid, dan zouden de aanrukkende Duitse troepen meer bewegingsvrijheid hebben en de brug bij Lixhe ongehinderd kunnen gebruiken.

Ik verneem dat de gisteren geseinde Rode Kruisconferentie te Aken het gewenste resultaat niet heeft gehad. Het treden van Rode Kruisauto's op Belgisch grondgebied en het vandaar transporteren van gewonden naar Nederlandse hospitalen wordt nog steeds niet gewenst geacht. Het overschrijden der grenzen naar België zonder behoorlijke legitimatie is streng verboden.

Voor de slag.

Brussel, 14 augustus. Het Belgische ministerie van oorlog heeft een communiqué uitgegeven waarin gezegd wordt dat, met het oog op de huidige opstelling van de Franse, Engelse en Belgische legers, besloten is in het opperste landsbelang geen enkele mededeling meer te doen omtrent de bewegingen van de drie legers. De regering rekent op de vaderlandsliefde van de pers, opdat het meest volstreckte stilzwijgen worde in acht genomen omtrent de militaire operaties.

Houbotte, een geneesheer te Jauche (tussen Namen en Tienen), die de 11^e dezer om 8 uur 's ochtends per rijwiel van Hannut kwam, is

door acht Duitse huzaren, onder bevel van een officier gevangen genomen. De officier richtte een revolver op hem en beval hem voor zijn paard uit te lopen, zeggende: als een Belgisch soldaat op ons schiet, zullen we u doden. Toen Houbotte trachtte te ontkomen, schoten de huzaren op hem en troffen hem tweemaal, daarna werd hij met lansen bewerkt en bleef voor dood liggen.

Berlijn, 14 augustus. Naar de Norddeutsche Allgemeine Zeitung mededeelt, zijn door bemiddeling van een onzijdige mogendheid aan Frankrijk en België waarschuwingen gericht.

1. Aan de Franse regering:

Uit berichten van de Duitse troepen ontvangen, blijkt dat in strijd met het volkenrecht in Frankrijk de volksoorlog wordt georganiseerd. In tal van gevallen hebben burgers op Duitse soldaten geschoten. Duitsland protesteert tegen een dergelijke wijze van oorlog voeren en de Duitse troepen hebben opdracht gekregen, elke vijandige houding van burgers met de scherpste maatregelen te onderdrukken. Elke niet militair die gewapenderhand tegen de Duitse troepen optreedt, ieder die de Duitse verbindingsslijnen tracht te vernielen, telegraafdraden doorsnijdt of ontploffingen bewerkstelligd, kortom op enigerlei wijze wederrechtelijk aan oorlogshandelingen deelneemt, zal op staande voet worden doodgeschoten.

Indien de oorlog zodoende een bijzonder scherp karakter krijgt, treft niet Duitsland doch Frankrijk de verantwoordelijkheid voor de stromen bloed die daardoor zullen worden vergoten.

2. Aan de Belgische regering:

De Belgische regering heeft Duitslands oprecht gemeente voorstellen om het land de verschrikkingen van de oorlog te besparen, afgewezen en gewapende tegenstand gesteld tegenover de opmars door België, waartoe de Duitsers wel verplicht waren door maatregelen van hun tegenstanders. België heeft de oorlog gewild. Ondanks de nota van 8 augustus, waarin de Belgische regering mededeelde dat zij in overeenstemming met het oorlogsgebruik de oorlog slechts met geüniformeerde manschappen zal voeren, hebben in de gevechten bij Luik tal van lieden onder bescherming van hun burgerlijke kleding daaraan deelgenomen. Om de Duitse troepen tegen de ontketende volkshartstocht te beschermen, zal van nu af aan elke niet geüniformeerde, die niet door een duidelijk kenbaar teken is aangeduid als gerechtigd te zijn om aan de strijd deel te nemen, behandeld worden als staande buiten het volkerenrecht. Wie de Duitse verbindingslijnen vernielt, telegraafdraden doorsnijdt of ontploffingen veroorzaakt, kortom op welke wijze ook wederrechtelijk aan oorlogshandelingen deelneemt, zal als franc-tireur behandeld worden en onmiddellijk zonder vorm van proces worden doodgeschoten.

Brussel, 14 augustus. De minister van Binnenlandse Zaken waarschuwt tegen alle feiten die de vijand tot weerwraak kunnen aanzetten; de burgers mogen aan geen gevecht deelnemen, zij moeten zich van schelden of bedreigen onthouden, binnen blijven en deuren en vensters sluiten, zodra gevaar dreigt, en om niet van uitdaging beschuldigd te kunnen worden, de plaats waar de vijand binnenrukt verlaten. De minste gewelddaad vanwege een burger zou een echte misdaad zijn die door de wet met aanhouding en veroordeling wordt gestraft; zij kan immers aanleiding geven of voorwendsel zijn tot bloedige weerwraak op de onschuldige

bevolking, vrouwen en kinderen, en tot het plunderen en verbranden der huizen.

In Luik schijnt alles er kalm aan toe te gaan; burgemeester Kleyer heeft de volgende proclamatie uitgevaardigd: "Ik breng ter kennis van de bevolking, dat onze stadgenoten, die in de citadel als gijzelaars teruggehouden waren, onvoorwaardelijk in vrijheid zijn gesteld. De bevelhebber over de Duitse troepen verzoekt mij aan de bevolking tevens mede te delen dat de thans in verschillende delen der stad uitgevoerde militaire werken niet tegen de inwoners der stad zijn gericht. De Duitsers schijnen het thans op de forten benoorden Luik gemunt te hebben, hetgeen zou wijzen op een plan zich voor een tocht langs onze noorderprovincies te dekken.

We leven nu in de kalmte, die de storm voorafgaat. Ook in België is, niettegenstaande de vele berichten van veldslagen bij Turnhout, Tongeren en Sint-Truiden, geen actie van betekenis. Geen wonder. Aangenomen, dat werkelijk aldaar drie legerkorpsen strijden, tezamen het derde Duitse leger uitmakende, dan zal, gegeven de sterkte van het Belgische veldleger, wellicht nog door een enkele Franse troep gesteund, dat Duitse leger wel afzien van een krachtig oprukken in de richting van Antwerpen. Versterkingen zullen wel niet volgen, omdat de legers, die binnenkort in grote slagen zullen vechten, zo sterk mogelijk moeten zijn. In een onzer eerste artikelen betoogden we de noodzakelijkheid voor de Duitsers om het Belgische veldleger vast te houden. Wij meenden, dat zulks zou geschieden in defensieve zin door afsluiting; de feiten hebben doen zien, dat dit, althans voorlopig, in offensieve zin is geschied. Nu de zware artillerie van het veldleger, de batterijen van 15 cm houwtser en 21 cm mortier zijn versterkt door belegeringsartillerie, zijn de Duitsers in staat, enige forten om Luik te beschieten. We verwachten dan ook de val binnen korte tijd van een enkele dier

forten; de andere zullen het nogal geruime tijd kunnen uithouden en worden misschien wel geheel met rust gelaten.

Het offensief tegen België heeft het voordeel gehad, dat al dadelijk goede berichten naar Berlijn konden worden gezonden, hoewel à raison van vele, we menen te vele mensenlevens.

Aan de Limburgse Koerier wordt uit Luik gemeld: ook de 10 andere gijzelaars (senatoren enzovoort), die nog op de citadel door de Duitsers gevangen werden gehouden als waarborg tegen het schieten door het volk op de bezetting, zijn thans in vrijheid gesteld, na gezworen te hebben dat zij de bezetting zouden doen eerbiedigen door de bevolking. Dit is pas geschied, nadat de burgerij alle wapens en patronen, die ze in haar huizen had, ingeleverd had, hetgeen haar was aangezegd onder bedreiging dat overtreders zouden gefusilleerd worden.

Brussel, 15 augustus. Volgens de National werd gistermiddag om 4 uur te Namen kanongebulder gehoord. Om half zeven duurde het nog onafgebroken voort. Volgens hetzelfde blad hebben de Duitsers vrijdagmiddag het station van Ciney (oost noordoost van Dinant, in de provincie Namen) bezet. Om 7 uur 's avonds was er nog slechts verbinding met Assesse (tussen Ciney en Namen).

Brussel, 15 augustus. De toestand is nog steeds naar wens. Vannacht is niets bijzonders voorgevallen.

Het gevecht bij die Diest-Halen.

Correspondenten te Brussel van de Daily Telegraph delen nog bijzonderheden mee van de strijd bij Halen en Diest. Een der Belgische officieren, luitenant Van Doren, had zelfs de brandweer van Diest gerekruteerd om mee te vechten. Volgens een van deze

berichtgevers waren velen van de gevangen genomen Duitsers zo uitgeput, dat zij flauw vielen en waren de paarden uitgeput van de honger. De sterkte der partijen, die hier tegenover elkaar stonden wordt op circa 17.000 geschat; namelijk 10.000 Duitsers en 7000 Belgen. De bedoeling der Duitse aanvallers zou zijn geweest, de linkerflank van het Frans-Belgische leger om te trekken.

Bij Luik zijn ook vele Denen uit Noord-Sleeswijk gevallen. Een Duits blad, dat over de Deense grens is gebracht, bevat, naar de Berlingske Tidende meldt, namen van gesneuvelden. Uit het enkele district Hadersleben zijn er 80 gevallen.

16 augustus 1914

Maastricht, 15 augustus. Mijn vorige bericht dat forten rondom Luik gevallen zijn, kan ik thans bevestigen. Chaudfontaine, Evegnée en Pontisse bevinden zich in Duitse handen. Barchon wordt zwaar beschoten en men vermoedt dat het zich spoedig zal overgeven.

Bij Landen zijn vannacht de Duitsers, die een aanval deden, met grote verliezen teruggeslagen. Aan Belgische zijde zijn enkele soldaten gewond.

Brussel, 15 augustus. De toestand van het Belgische leger blijft voortreffelijk; de overwinningen in de gevechten tegen de vijand hebben het moreel der troepen, die gunstige strategische stellingen bezetten, nog verhoogd.

De ontploffingen, die op verschillende plaatsen worden gehoord, worden meestal veroorzaakt door het oplazen door de genie van kunstwerken.

Vandaag hebben de Franse troepen voeling gehad met de Duitse. Het voordeel is aan Franse zijde geweest.

De forten van Luik houden nog steeds stand en berokkenen de Duitsers het meest mogelijke nadeel. De bevelhebber van een der forten, die kogelwonden in de dij heeft, blijft het commando voeren en laat zich daartoe in een wagentje rondrijden.

Brussel, 15 augustus, 8 uur 's avonds. De dag is zeer kalm verlopen met weinig of geen nieuws. Volgens berichten aan de Indépendance Belge zijn vannacht Franse en Duitse troepen slaags geweest te Bouvignes, ten noorden van Dinant, waar de vijandelijke troepen vergeefs getracht hebben de Maas over te trekken. De Duitse cavalerie werd hierin verhinderd door het wel gerichte vuur der Fransen.

Hetzelfde blad meldt dat gisteravond en vanochtend Duitse vliegtuigen bommen in Namen hebben geworpen, gisteren zijn daardoor een burger gedood en drie gewond. Vanmorgen trof een bom de glazen kap van het station, maar veroorzaakte geen verlies van mensenlevens. Ten zuiden van Namen hoort men zwaar gebulder van geschut.

Het Parijse Journal van deze ochtend meldt, dat drie Franse hoofdofficieren bij de Belgische staat zijn ingedeeld en drie belgen bij de Fransen. De samenwerking is daardoor volledig geworden.

Maastricht, 15 augustus. Te Visé is in het Frans en Nederlands de navolgende proclamatie aangeplakt:

Aan het volk van België: Wij zijn uit zelfverdediging gedwongen het Belgische land te betreden. Wij strijden met het Belgisch leger alleen om ons de doortocht naar Frankrijk te verzekeren, die uw

regering ons ten onrechte geweigerd heeft, ofschoon zij uw land voor Franse éclaiteurs geopend had, een feit dat uw nieuwsbladen u verborgen hebben. Het vredelievend volk van België is ons niet vijandig, en zal, wanneer het metterdaad zijn vreedzame gezindheid bewijst, met zachtheid behandeld worden, doch waar ergens door de bevolking geprobeerd wordt weerstand te bieden, of waar dan ook onze militaire belangen te schaden, zal met meedogenloze strijd daartegen opgetreden worden.

Montjoie, 11 augustus 1914.

Was getekend de bevelvoerder van het tweede leger von Bülow.

Generaal von Emmich.

Maastricht, 15 augustus. Sedert gisteren namiddag zwijgt het geschut uit het fort Pontisse. Ook uit de andere forten wordt geen of slechts zeer weinig geschut gehoord. Men vermoedt algemeen, dat zij geen stand hebben kunnen houden tegen de Duitse zware artillerie en zich, op die van het westenfront na, in Duitse handen bevinden. Ik verneem, dat nog steeds grote troepenmassa's de pontonbrug bij Lixhe in westelijke richting passeren.

In het tot hospitaal ingericht klooster te Visé bevinden zich 38 gewonden, waaronder 14 Belgen. Zij zijn afkomstig van de laatste gevechten bij Looz. Het stadje is rustiger en er zijn slechts weinig Duitse militairen; het is een onwaarheid dat het in puin zou geschoten zijn of gedeeltelijk verwoest. Duidelijk zijn de sporen te zien van ingeslagen Belgische granaten, die afgevuurd werden, toen Duitse troepen er zich ophielden. Slechts de kerk en de toren zijn verbrand, vermoedelijk omdat van daaruit seinen werden gegeven. Een groot deel der bevolking is gevlucht, doch enkelen keren er terug; uit vele huizen waait de witte vlag.

De Fransen in België.

Naar de Daily Telegraph vrijdagavond uit Parijs seinde, had het Franse ministerie van oorlog 's middags bekendgemaakt, dat een sterke troepenmacht over Charleroi België binnentrok en in de richting van Gembloux oprukte.

Onze oorlogscorrespondent bevestigde de val van de forten Chaudfontaine, Evegnée en Pontisse, waarvan de twee eerste aan de oostelijke oever, het laatste aan de westelijke oever van de Maas (ten noordoosten van Luik) ligt. De sleutel van de stelling aan de oostelijke oever is, gelijk men weet, het fort Fléron, in de nabijheid waarvan de Duitsers op de dag dat zij de citadel en de stad overmeesterden, waren doorgebroken. De sleutel van de stelling op de andere oever is het fort Loncin (ten noordwesten van Luik) dat de vlakte bij Haspengouw (Hesbaye) bestrijkt.

Van Belgische zijde is enige dagen geleden gemeld, dat de zware artillerie van de Duitsers de forten van de stad uit beschoot. Indien dit bericht juist is, moet het de Belgische forten moeilijk gevallen zijn, het vuur van de Duitsers te beantwoorden, zonder de stad en de burgerlijke bevolking schade toe te brengen.

Van Belgische zijde.

Donohoe, de correspondent van de Daily Chronicle in het Belgische hoofdkwartier, geeft in een telegram van 14 dezer een samenvatting van hetgeen hij gezien en vernomen had. Wij ontlene er het volgende aan:

De Belgische vliegtuigen volgen de aanvallende bewegingen van de Duitsers uiterst nauwkeurig. Herhaaldelijk hebben Duitse luchtaanvallen op hen geschoten, zonder er echter een te raken.

Vrijdag kwam bericht in, dat de verschanste Duitse troepen in hun stelling ten westen van Luik grote versterking hadden gekregen. Het terrein daar is uitstekend geschikt voor de verdediging.

Behalve de bevolking van Namen, is ook die van twee dorpen in de buurt van de stad ontwapend.

Over de beschieting van de forten bij Luik (men houde er rekening mee, dat het telegram van vrijdag gedagtekend is) meldt Donohoe:

De forten op de linker (westelijke) oever staan het hevigst bloot aan het vuur van de Duitse artillerie. Dit richt zich voornamelijk op het fort Pontisse. De forten Hollogne (ten westen van Luik) en Flémalle (ten zuiden van Hollogne dicht bij de Maas) zijn ook hevig beschoten. Deze twee moeten nauw ingesloten zijn.

Onder dekking van de duisternis hebben de Duitsers een bestorming van het fort Pontisse beproefd, waarvan het vuur bijzonder hinderlijk voor hen was. Een aanvallende afdeling, die van handgranaten en grote ijzerdraad-knippers voorzien was, drong tot de buitenste werken door. Hun aanwezigheid werd door de Belgische bezetting ontdekt, die daarop lichtgevende granaten afvuurde om de omtrek van het fort te verlichten. De machinekanonnen richtten toen een dodelijk vuur op de bestormers en in enkele minuten waren deze vernietigd. De overlevenden vluchtten in verwarring de hellingen af, die met lijken bezaaid waren.

Evenals de Japanners bij Port Arthur, waren de Duitsers bij een aanval van donderdagnacht op het fort Pontisse voorzien van stalen schilden om zich te dekken. Ook hadden zij zandzakken en schansgraversgereedschap bij zich, om zich in te kunnen graven op plaatsen waar zij stand konden houden.

Het Duitse hoofdkwartier is verplaatst naar een plaats op de linkeroever van de Maas. De bevelhebber en zijn staf hebben zich in een klooster verschanst.

In de Engelse bladen vinden wij het volgende telegram over de gevechten in Hesbaye, nabij Tienen (Tirlemont), waar de Belgen een overwinning hebben behaald op de Duitse ruitserij.

“Generaal Baix deelde mij mede, aldus de correspondent, dat de Duitsers woensdag aanvielen met een macht van waarschijnlijk 10.000 man met cavalerie en machinegeweer-afdelingen. De Belgen dreven hen, dankzij een prachtig geweer- en geschutvuur, terug en deden herhaaldelijk uitvallen met hun ruitserij. De Duitsers trokken toen af, maar donderdagochtend vroeg kwamen zij terug en hervatten zij de aanval. Opnieuw werden zij teruggedreven, en de Belgische artillerie bracht zware verliezen toe aan de Duitse cavalerie. Vier eskadrons, in totaal waarschijnlijk 1000 man tellende, werden vernietigd. Opnieuw trokken de Duitsers af.”

Het ambtelijke Engelse persbureau deelt het volgende mede: Van de 26 Duitse legerkorpsen is de plaats waar de meeste zich bevinden, nu voorgoed bekend. Het blijkt, dat het gros van de Duitse troepen tussen Luik en Luxemburg samengetrokken is.

Het aantal soldaten, dat aan de westelijke grens staat, bewijst, dat op het oostelijke oorlogsterrein de Duitse grens maar betrekkelijk zwak bewaakt is, tenzij dan door reservetroepen.

Uit Rijnland.

De Duitse kranten hebben een lijst gepubliceerd van ongeveer 30 doden, gewonden en vermisten. De Belgische kranten spreken van grote verliezen, door de Duitsers bij Luik geleden. Nederlandse

kranten, die toch onpartijdig tegenover de zaak staan, bevestigen dat. Zeker is dat verscheidene families hier berichten over doden en gewonden hebben ontvangen, dat in Maastricht twee Duitsers zijn gestorven en 20 worden verpleegd. De aanval op Luik, dat door sterke forten is omringd, kan toch geen militaire wandeling zijn geweest, het opgegeven aantal moet dus veel te laag zijn. Alleen al uit naastenliefde moet men hopen en op andere gronden mag men echter ook wel aannemen, dat de door de Belgen genoemde cijfers veel te hoog zijn.

Men ziet het: beide partijen maken officieel niet de waarheid bekend, en wel waarschijnlijk met opzet, omdat men het beter acht de feiten voor later bewaren.

Maastricht, 16 augustus. Uit gezaghebbende kringen verneem ik, dat Luik heden onder Duits militair bestuur wordt gesteld en dus het Belgisch civiel bestuur aftreedt. De Belgische vlag, die tot dusverre nog steeds van het stadhuis af waaide, is gisteren door de Duitse vervangen. Uit de nabijheid der stad beschoten de Duitsers de omliggende forten, die uit vrees van schade aan de stad en de bewoners het vuur niet beantwoordden.

Brussel, 16 augustus. Vanmiddag tegen 3 uur naderde een patrouille van 20 uhlanen Gembloux, waarbij Belgische cavalerie het vuur op haar opende. Twee uhlanen zijn gedood, de anderen gevlucht.

Terzelfder tijd is bij Grandley bij Gembloux een Duitse patrouille, na beschoten te zijn, gevlucht.

Namen, 16 augustus. De vorige week was het Duitse zware geschut bij het dorpje Ninave (bij Luik) opgesteld om het fort Chaudfontaine te bombarderen.

Een vijandelijke afdeling begaf zich langs de weg naar Ninave en verborg zich achter een proviandwagen, doch werd opgemerkt uit het fort, waaruit enkele granaten op de afdeling werden afgeschoten, die alle manschappen doodden en de wagen vernielden.

Te Salheid, een dorpje bij het fort Embourg, zijn drie automobielen, waarin Duitse officieren zaten, beschoten uit het fort Embourg (ten zuidoosten van Luik). Een auto is in de Ourthe gestort en vernield. Alle inzittenden zijn gedood.

Bijna dagelijks worden kleine gevechten om de forten van Luik geleverd en telkenmale wordt de vijand teruggeworpen. Donderdagavond hebben de Duitsers getracht het fort Loncin stormenderhand te nemen, doch ze zijn teruggeslagen.

(Uit dit telegram kan misschien worden opgemaakt dat de forten bij Luik nog niet, gelijk aan onze grens werd vermoed in de handen van de Duitsers zijn. Redactie)

Brussel, 16 augustus. Officieel wordt gemeld: de Duitse troepen ruitery, die eergisteren door de Belgen waren verslagen, hebben zich opnieuw verenigd en na een rust van twee dagen een poging gedaan tot hernieuwing van het offensief op een ander punt.

Langs het overige legerfront heerst de grootste kalmte.

Namen, 16 augustus. Een soldaat van de burgerwacht, uit Dinant hier aangekomen, vertelt dat in de omgeving van Yvoir (ten noorden van Dinant) de Duitsers met de Fransen zijn slaags geweest. Bijzonderheden ontbreken. De treinen van Namen naar Dinant lopen slechts tot Gelinden.

Maastricht, 16 augustus. 11 gewonden, onder wie acht Duitsers, zijn uit de ambulance te Visé, die ontruimd is, naar hier gebracht, twee naar Calvarienberg, vier naar de woning van minister Regout, de overigen in de Augustijnenkerk.

Parijs, 16 augustus. Het officiële communiqué gewaagt van een overwinning der Franse en Belgische troepen bij Dinant en van een nieuw succes der Fransen bij Ciney. In die streek bezetten de Fransen stellingen op Duits grondgebied. In de Boven-Elzas is de positie der Fransen nog steviger worden.

17 augustus 1914

Een Duits militair over de bezetting van Luik.

We vinden in een Duits blad levendig geschreven dagboekbladen van een Duits militair, die aan de bestorming van Luik heeft deelgenomen. We doen er hier en daar een greep uit:

Op 4 augustus trok het regiment waartoe de schrijver behoorde, 's morgens vroeg door het Akense bos en tegen de middag overschreed het de Belgische grens. De bevolking wenkte met vlaggen en gaf drinkwater aan de troepen. Men ging meteen weer verder, doodmoe als de manschappen waren. Bij duizenden trokken de Duitse troepen België binnen. Langs de straten verwonde paarden, voorbij suizende auto's met gewonden, de eerste tekenen van de oorlog. Het kwam er nu op aan, bijtijds de Maasbrug te bereiken. Vergeefs! Even voor de troepen Visé bereikten, vloog de brug in de lucht. Nu begon de eigenlijke strijd. Erger dan de soldaten waren de burgers, die uit de huizen schoten. De andere oever van de Maas was door de vijand bezet en tot de avond knetterde een hevig geweervuur.

De volgende ochtend om 2 uur 30 er op uit, daar de artillerie een dorp op de andere oever wou beschieten. Het was zeer koud. In het algemeen hadden de troepen veel van de regen en de koude te lijden. 's Middags trok men over de Maas, waar de troep zich weer voor het eerst kon wassen. 's Avonds werden er vrijwilligers opgeroepen voor een gevaarlijke tocht. Na het invallen van de duisternis ging men er op uit. Twee à twee en een half uur duurde de mars, welke, naar eerst later aan de manschappen bleek, ten doel had Luik te overrompelen. Om half één 's nachts kwam men dicht bij de stad aan. Opeens vlogen er granaten over de hoofden der troepen. Vrijwilligers werden vóór geroepen, om hindernissen weg te ruimen. Plotseling kwam er geweervuur uit het struikgewas van rechts. De Duitsers wierpen zich bliksemsnel op de grond en schoten terug. Daarna ging het er met gevelde bajonet op los, de hoogte op. Links en rechts vielen manschappen door het vijandelijk lood. De Duitsers bevonden zich tussen twee forten, Luik lag nu aan hun voeten. Op die plaats konden zij vanuit de forten niet beschoten worden. Luik ligt in een dal, en de Duitse troepen hadden de hele oostelijke zijde van de hoogte bezet. Zingend trokken ze de stad binnen. De meeste vensters stonden open en er lagen kussens op de vensterbank. Op de straten waren houtmijten in brand gestoken. Het bleek dat de kussens dienst hadden gedaan als "bokken" voor het geweer, want toen het voorste deel der Duitse troepen in de stad was, brak er een ontzettend geweervuur los uit alle ramen en de Duitsers waren genoodzaakt zich snel terug te trekken. Toen zij de hoogte weer bereikten, waren ze nog onder vuur. De eerste Duitsers, die de inval gewaagd hadden, lagen nu op de heuvel, terwijl alle achterwaartse verbindingen waren verbroken. Toen nu ook het vijandelijk geschut begon te werken, moest de Duitse aanvoerder zich overgeven. Het kleine groepje werd ontwapend en door de stad naar de gevangenis gebracht. De

volgende dag werden de celdeuren echter geopend en, een Pruisische stafofficier kwam de tijding brengen dat de stad in het bezit van de Duitsers was.

Men schrijft ons uit Maastricht op 16 augustus.

Hebben we gisteren de hele dag het kanongebulder zeer duidelijk en zelfs hinderlijk gehoord, vandaag is het nog maar bij tussenpozen en zeer uit de verte waarneembaar. We hebben geen vermoeden van waar het komen kan. De stad begint weer haar gewone aanzien te krijgen. Men raakt ook aan de ellende gewend. In het Rode Kruishospitaal der Augustijnen is een Mecklenburgs soldaat overleden.

Een der gewonden vertelde, dat het vechten der burgers in Visé en Moelingen in hoofdzaak te wijten zou zijn aan het elkaar niet verstaan. Toen de Duitsers op de deuren klopten en om eten vroegen, hebben de woning bewoners blijkbaar gemeend, dat het om hun leven te doen was. Vandaar, dat zij aan het schieten gegaan zijn.

Brussel, 16 augustus. Het Franse gezantschap bevestigt dat de Franse troepen een overwinning hebben behaald bij Dinant. De Duitse troepenmacht, voorzien van mitrailleurs, viel de stelling der Fransen aan. Een allerhevigst gevecht volgde, waarbij de Franse artillerie de Duitse geleerden decimeerde. De Fransen houden beide oevers van de Maas bezet.

Brussel, 16 augustus. De algemene toestand is niet veranderd. Sedert gisterenavond is geen grote Duitse troepenmacht in de nabijheid van ons leger waargenomen. Ons leger is op geen enkel punt met de vijand slaags geweest. De indruk heerst, dat de krijgsoperaties voor het ogenblik zijn gestaakt.

Het gerucht van een grote slag rond Dinant is nog niet officieel bevestigd, het kan echter voor waarschijnlijk worden geacht.

Te Namen zou men het kanon van half drie 's nachts tot zes uur 's avonds hebben gehoord. Niettegenstaande belangrijke verliezen, zouden de Fransen aan de Duitsers zegevierend het hoofd hebben geboden: deze laatsten zouden ontzaglijk veel volk verloren hebben.

Tot geruststelling der menigte werken naast de mededelingen van het ministerie van oorlog de officiële berichten van Franse zijde, die geregeld naar België worden geseind, ten zeerste mee. Het laatste geeft een voortreffelijke samenvatting van de toestand. Het luidt ongeveer: het eerste oorspronkelijke plan van Duitsland valt in duigen, zowel langs Lotharingen als langs de lijn der Maas. In België zien de Duitsers zich teleurgesteld.

De krachtige tegenstand dus heeft de volledige mobilisatie en concentratie van Frankrijk's leger mogelijk gemaakt, alsook de aansluiting met het Belgische leger dat ons dekken moet. De Engelsen hebben hun expeditiekorpsen kunnen ontschepen en de Russen hun mobilisatie bespoedigd. De Serviërs zijn meester van Herzegowina en kunnen het zenden van Oostenrijkse troepen naar Opper-Elzas beletten. De meesterschap ter zee is verzekerd. De voordelen die Frankrijk behaalt in de Vogezen en in Opper Elzas wekken vertrouwen voor de gebeurtenissen die zich op ons grondgebied kunnen voordoen, terwijl het autonoom verklaren van Polen door Rusland als een schoon gebaar vanwege de tsaar wordt toegejuicht.

Intussen wordt hier de arbeid der oorlogscorrespondenten zo goed als onmogelijk gemaakt. Men houdt ze op grote afstand van het

front, waarvan trouwens niemand weet waar het zich voor het ogenblik bevindt. Deze maatregel wordt gewettigd door de Duitse bekentenis dat de mededeelzaamheid der Engelse pers in 1870 de nederlaag van Frankrijk heeft helpen bewerken.

Brussel, 16 augustus. Artilleristen van de burgerwacht te Verviers vertellen dat, toen bij de intocht der Duitse troepen een Duits soldaat door een geweerschot uit een huis werd gedood, de hele straat waar dat gebeurde, is verwoest.

Visé in brand gestoken en verwoest.

Maastricht, 16 augustus. Gisterenavond omstreeks 11 uur hebben, zo wordt van Duitse zijde beweerd, bewoners van Visé, die zich tot dusverre ernstig en welwillend jegens de Duitse troepen hadden gedragen, geschoten op militairen en daarbij een officier, een onderofficier en vier manschappen gedood, terwijl zes manschappen gewond werden. Onmiddellijk drongen in ieder huis militairen binnen en dwongen de bewoners zonder onderscheid van rang, stand, leeftijd of sekse hun woning te verlaten. De huizen werden in brand gestoken. De mannelijke inwoners brachten staande en omringd door militairen de nacht voor het station door. De vrouwen werden afgezonderd en moesten voor 4 uur heden namiddag de stad verlaten. Visé lijkt thans een vuurzee, er is nagenoeg geen huis of het staat in brand. De bevolking is tot wanhoop gedreven, letterlijk niets dan het vege lijf hebben de inwoners gered. Vreselijk en deerniswekkend is de aanblik, stom staren de ongelukkigen voor zich uit, niet wetend welk lot hen wacht. Het was levensgevaarlijk door de straten van het brandend, vroeger zo welvarend stadje te gaan. Op de binnenplaats van een boerenhoeve, omringd door een vuurzee, zat als verstijfd van schrik en angst een vrouwtje van circa 70 jaar. Ze kon niet meer beseffen

het vreselijke dat om haar heen geschiedde: “Laissez moi ici, monsieur, laissez moi mourir ici!” waren de enige woorden die de stakker kon uitbrengen.

Met toestemming van de militaire commandant mocht een vrouw uit de gegoede stand met mij spreken en raad vragen. Het was een Duitse die met een Belg gehuwd was en in Visé woonde. Zij was de enige vrouw in een groep van 200 inwoners en had als gunst weten gedaan te krijgen het toekomstige lot van haar man te mogen delen. Ik kon haar niet helpen, hoewel ik voor haar bij de bevelvoerende officier sprak. Sprakeloos stond een priester te midden der wezenloos schijnende mannen, ook hij zal met de anderen voorlopig naar Aken worden weggevoerd, waar over hen zal berecht worden.

Een soldaat vertelde mij dat toen hij een huis binnendrong om de bewoners eruit te verwijderen, een vrouw hem haar zuigeling voorhield. Hij had diep medelijden, zo deelde hij mij mede, doch moest zijn plicht doen en de arme vrouw wegbrengen. “Auch ich habe Kinder”, zegde hij, “es war furchtbar!”. Wat zou er nu met die vrouw gebeuren? Vroeg ik. “Es gibt nur Einer der es weiss” antwoordde de soldaat.

In het huis van een familie, bestaande uit vier personen, waar ik nog gisteren vertoefde en voor welke ik mij interesseerde vond ik alles dooreen. Ik doorliep het huis, om te zien of zij wellicht ergens gevlucht waren; het scheen dat zij overhaast het huis hadden moeten verlaten, alles duidde daarop; de bedden waren in de toestand zoals de bewoners deze hadden verlaten, kledingstukken lagen op de grond, kasten doorzocht.

Nooit heb ik groter verwoesting en verschrikkelijker ellende gezien en meegeleefd als heden te Visé. Officiëren verzekerden mij dat het klooster, het zogenaamde “college” te St. Hadelin, dat als hospitaal is ingericht, het enige gebouw is dat gespaard zou worden. Een priester daar betuigde mij dat de inwoners niet geschoten kunnen hebben; hij kende ze er te goed voor. Bovendien was er, sedert de stad door de Duitsers is bezet, nooit iets voorgekomen dat hen zou hebben kunnen tarten. Een geneesheer, die met de meeste voorkomendheid zijn moeilijke plichten, ook ten opzichte der Duitsers, heeft waargenomen, en die nog gisteren hun dank mocht oogsten, werd behandeld alsof hij medeschuldig was en eveneens weggevoerd. Ik vond hem niet meer thuis; zijn dochters bevinden zich, naar ik hoor, te Eijsden in veiligheid. Men moet een hart van steen hebben om geen tranen te laten bij het aanschouwen van zoveel verdriet en nooit goed te maken ellende.

Maastricht, 17 augustus. Nieuwe gewonden kwamen sedert gisterenavond niet aan. In het geheel zijn er 14 overleden. Morgen zullen er acht geïnterneerd worden.

De uitgeweken bewoners van Visé worden, na de nacht hier doorgebracht te hebben, op het ogenblik allen van kleding voorzien. Door de zending uit Den Haag en de giften der Maastrichtenaren en Limburgers is er veel, maar toch niet genoeg. Er wordt hier veel gekocht. Ik hoorde, dat de arme mensen zoveel mogelijk in Eijsden zullen ondergebracht worden en het steuncomité hen zal bijstaan. Het is ontroerend om de verhalen van die mensen aan te horen. Er zijn arme drommels bij, maar ook velen, die betere dagen gekend hebben.

Van ambtelijke Franse zijde wordt uit Parijs gemeld:

Te Dinant heeft de Franse ruitery een divisie van de Duitse garde-ruitery en de vijfde divisie Duitse ruitery, die gesteund werden door verschillende bataljons en mitrailleurs, uiteengeslagen. De Franse artillerie zou een grote slachting aangericht hebben.

De berichten omtrent een concentratie van Belgische, Franse en Engelse troepen in België houden aan. De juistheid daarvan, alsmede de sterkte van die troepen is niet te beoordelen. Hoewel we zeer huiverig zijn, om in deze tijd berichten zomaar voetstoots te geloven, zou het toch niet verstandig zijn, van aanhoudende berichten geen notitie te nemen, temeer daar in een communiqué van het Belgisch ministerie van oorlog gesproken wordt over de opstelling van dat gecombineerde leger.

We schreven de vorige week, dat het vermoedelijk operatieplan der Duitsers zou zijn o.a. de doortocht door Belgisch Luxemburg, onder observatie, beter opsluiting, van het Belgische leger ten noorden van de Maas, wat nodig is om zonder bedreiging de verbindinglijnen te kunnen door marcheren. De lezer begrijpt, dat de legers van enorme sterkte ook enorme voorraden verbruiken. Niet enkel levensmiddelen, maar ook munitie en materieel dienen dagelijks te worden aangevuld. Wordt nu zulk transport, per trein of auto, ingerekend, dan staat de aanvoer stop en men begrijpt, wat dit zeggen wil. Een ernstige bedreiging op de flank kan, doorgezet, overgaan in een flankaanval, wat tot gevolg kan hebben, een insluiting.

Deze populaire militaire beschouwingen, overgebracht op de huidige toestand, geven het volgende resultaat.

Is er werkelijk een Belgisch-Frans-Engelse troepenmacht in België tezamen gebracht of is de opstelling van die legermachten van die

aard, dat bijvoorbeeld het Frans-Engelse leger met het Belgische kan samenwerken, wat in de praktijk op hetzelfde neerkomt, dan bestaat de mogelijkheid, dat de Duitsers eerst met genoemde legers moeten afrekenen, alvorens hun opmars door Belgisch Luxemburg aan te vangen of voort te zetten. De flankbedreiging vanaf de linker Maasoever kan hun dus te sterk zijn, om daartegenover een flankdekking, dus iets defensiefs te plaatsen.

In afwachting van de uitslag der slagen, die ten noorden van de Maas geleverd zullen worden, zullen dan de legers met bestemming naar de Franse grens tussen Verdun en Givet niet oprukken en zich misschien wel defensief inrichten, ten einde een eventueel oprukken der Fransen te keren. De berichten omtrent het beleg van de noordoostelijke forten bij Luik wijzen erop, dat hier ruim baan moet worden gemaakt, om gelegenheid te hebben nabij Visé meer bruggen te kunnen slaan, die ook geen kans mogen lopen telkens ineen geschoten te worden, zoals de bestaande bij Lixhe.

Ook lazen we berichten omtrent de aanhoudende doormars van Duitse troepen in de richting west, dus over de Maas. Worden de Duitsers tot deze operatie gedwongen, dan is dit voor hen ongetwijfeld een tegenvaller, een handeling dus, waartoe zij, door de nood gedwongen, overgaan. Het gevolg ervan kan dan niet anders zijn, dan dat de eerste grote slagen zullen vallen in centraal België. Zijn de Duitsers daarbij overwinnaars en worden de verbonden legers op hun basis teruggeworpen en aldaar verder geobserveerd, dan kan het oorspronkelijk plan, namelijk de opmars door de Ardennen, ongestoord plaats hebben.

De grote vraag voor dit ogenblik is dus: welke troepenmacht staat in centraal België. Voor de generale staf van het leger zal dit, dankzij

zijn verkenningorganen en inlichtingendienst, geen vraagteken meer zijn.

Te Namen.

Een bijzondere correspondent van de Times schrijft uit Brussel op 12 dezer over een bezoek, dat hij aan Namen gebracht heeft. Alles was er kalm, alles ging er goed, zegt hij. Hij meent geen kwaad te doen met mede te delen, dat nieuwe, zeer goed gekozen verdedigingswerken, ter aanvulling van de bestaande negen forten, die de stad reeds zo sterk maken, met grote energie worden opgeworpen. De stelling is nu buitengewoon sterk en de Duitsers zullen bij een aanval een geweldige tegenstand ontmoeten.

Het leek echter, alsof zij in het midden van de vorige week nog niet aan een vastberaden opmars in die richting dachten. Men zegde, dat zij toen hooggelegen stellingen in de Ardennen en in Luxemburg in staat van verdediging brachten en het scheen dat zij zich vooreerst nog tot een defensief optreden zouden bepalen.

Een van de bijzondere correspondenten van de Times in België schrijft, dat hem in zijn gesprekken met “boeren, kantoorbedienden, kooplui en fabrikanten”, die in het Belgische leger meevechten, dit heeft getroffen, dat zij “man voor man” geloven, dat deze oorlog er niet zozeer een is ter handhaving van België's onzijdigheid, als voor de “grotere en grootsere zaak van de wereldbeschaving”.

18 augustus 1914

Luik gevallen.

Berlijn, 17 augustus. Het onderstaande is een rapport van de Duitse generale staf, en is getekend: von Stein, generaal-kwartiermeester.

Het geheim van Luik kan nu worden ontsluit. We hadden berichten ontvangen, behelzende dat voor het begin van de oorlog Franse officieren, en misschien ook soldaten, naar Luik waren gezonden om de Belgische troepen te onderrichten in de verdediging van een vesting. Op dat ogenblik was daartegen niets in te brengen, maar toen de oorlog eenmaal was uitgebroken, werd het een schending der onzijdigheid van België door Frankrijk. We moesten toen snel handelen. Niet gemobiliseerde regimenten werden tegen Luik afgezonden. Zes brigades op vredessterkte met wat ruitery en artillerie hebben Luik ingenomen en zijn eerst daarna op oorlogssterkte gebracht. Dit is thans voltooid.

Onze tegenstanders hebben gemeend, dat bij Luik 120.000 Duitsers stonden, die wegens moeilijkheden der verpleging de aanval niet konden doorzetten. Ze hebben zich vergist, de pauze heeft een andere oorzaak gehad.

Thans eerst is de Duitse opmars begonnen en onze tegenstanders zullen zich kunnen overtuigen dat de Duitse legers goed verpleegd en toegerust zijn.

De keizer heeft woord gehouden en aan de inneming der forten van Luik geen druppel bloed nutteloos besteed. De vijand kende onze geduchte middelen van aanval niet en dacht derhalve veilig te zijn in de forten, doch reeds de zwakste kanonnen van ons zwaar geschut hebben elk beschoten fort in korte tijd tot overgave genoopt. Het nog levende deel der bezetting heeft door de overgave het leven gered, doch de beschoten forten zijn alle in

puinhopen veranderd, waaronder een deel der bezetting begraven is.

Nu worden die puinhopen opgeruimd en de forten weer tot verdediging ingericht.

De stelling van Luik zal de plannen onzer tegenstanders niet meer dienen, doch een steunpunt zijn voor het Duitse leger. (Het dagblad van Noord-Brabant bevat het verslag van een onderhoud met een Luikenaar, gisteren te Breda aangekomen, die het Duitse rapport volledig bevestigde. De forten zijn alle in Duitse handen gevallen en liggen geheel in puin. Redactie)

Ongeveer 800 verdedigers van Luik zijn met hun officieren bij de hoofdmacht van het leger teruggekeerd.

Zij hebben de hun aangewezen post zolang mogelijk bezet houden, zijn daarop in goede orde bij nacht doorgetrokken en per spoor van Luik naar de hoofdmacht van het leger gereisd.

Brussel, 17 augustus. De Duitse troepen, wiens poging om door te breken gisteren is mislukt, zijn vandaag zonder nadere gevechten in de richting van Hannut (ten zuiden van Landen) afgetrokken.

Brussel, 17 augustus. De Soir zegt dat volgens hedenmiddag te Brussel ontvangen berichten, welke door het departement van oorlog worden bevestigd, de Belgische troepen met behulp van Franse ruitery heden op schitterende wijze een Duitse aanval afsloegen.

De bladen melden dat een vrij belangrijk treffen zondag heeft plaatsgehad in de omgeving van Meldert, Hoegaarden en Sint Jans Geest, bij Jodoigne. De Duitsers trachtten tevergeefs een charge uit te voeren en leden enorme verliezen. Een Belgisch regiment streed

hier urenlang met het 18e Duitse huzaren, die veel manschappen verloren.

Brussel, 17 augustus. De veldslag bij Dinant, gisteren aangekondigd, wordt als volgt door een vanochtend ontvangen Frans officieel bericht bevestigd: Aan de Maas te Dinant hebben wij de aanval van twee Duitse legerafdelingen afgeslagen, welke door de Franse ruitery achtervolgd werden tot aan de rechteroever der Maas. Het moreel der troepen is uitstekend; ondanks de geleden verliezen in de verschillende gevechten hebben de Franse officieren de grootste moeite hun manschappen tegen te houden.

Londen, 17 augustus. Het Engelse persbureau meldt dat de Franse overwinning bij Dinant officieel wordt bevestigd. De Duitse troepenmacht bestond uit een divisie garde-ruitery, een tweede divisie cavalerie, gesteund door verscheidene bataljons infanterie en een aantal compagnieën met machinegeweren. De Franse ruitery wierp de vijand in wanorde terug. Verscheidene honderden uhlanenpaarden werden bij de achtervolging opgevangen.

Brussel, 17 augustus. Het spoorwegverkeer tussen de hoofdstad en het oostelijk gedeelte van het land langs de lijn die uit het noorden, bezijden Tienen en Namen, naar het zuiden loopt, is zo goed als afgesneden en daar wij in geen drie, vier dagen nieuws over de post gaan ontvangen, is het niet zonder enige angst en niettegenstaande de officiële berichten van het ministerie van oorlog, die, voor wie tussen de regels kan lezen, ongetwijfeld zeer geruststellend zijn, dat men aan de grote slag denkt, die niet kan uitblijven en waarvan gisteren de eerste schermutselingen zijn aangekondigd.

Onze genie doet kastelen en bruggen springen, bomen worden in groten getale geveld, alles wat een open zicht op de horizon kan belemmeren, wordt vernield.

Ik heb er reeds op gewezen dat de strijd, die over het lot van een deel van Europa kan beslissen, de grootste zal zijn die in Europa ooit is gestreden.

Berlijn, 17 augustus. Volgens de Correspondenz Norden verklaart de Duitse generale staf dat de gevechten aan de Othaine en bij Tongeren en Diest, die in de Franse pers als overwinningen zijn voorgesteld, slechts onbeduidende voorpostengevechten zijn geweest, die onbeslist gebleven zijn.

Brussel, 17 augustus. Naar aanleiding van de “mislukte poging tot overrompeling van België” door de Duitsers schrijft het Parijse Journal de 16^e dezer:

“De tegenstand van de forten van Luik, de dapperheid van het Belgische leger en de tussenkomst van onze ruitery hebben in de laatste 10 dagen tot resultaat gehad, dat de Duitse strijdkrachten tegen de Maaslinie hun hoofd hebben gestoten.

“De Belgische militaire autoriteiten zeggen dat de Franse ruitery daartoe niet heeft bijgedragen, en dat was ook trouwens haar taak niet. Alle eer voor deze wapenfeiten valt de Belgen toe.

“Het tweede spel gaat nu beginnen, gelukkig zijn we nog in staat onze troeven uit te spelen.”

Brussel, 17 augustus. Nu vrijwel de ganse wereld in angstige spanning wacht op het tweede Waterloo dat ditmaal ook wel in België zal liggen, heb ik de beide laatste dagen gebruikt om mij te

overtuigen van de toestand hier. Een tocht naar Halen heeft mij doen zien dat het noordelijke leger van Duitsland nog niet verder is overrukt en men daar een ernstig treffen mag verwachten.

Ondanks het feit dat reeds veel doden te betreuren zijn is het toch duidelijk dat de grote slag nog wordt voorbereid.

Brussel, 17 augustus. De hertog van Orleans heeft twee mitrailleurs en 40.000 patronen, welke deel uitmaakten van zijn verzameling, ter beschikking van de Belgische regering gesteld.

Berlijn, 17 augustus. De Norddeutsche Allgemeine Zeitung schrijft: na de inneming van Luik heeft de Duitse regering door bemiddeling van een neutrale mogendheid in Brussel het volgende laten mededelen:

“De vesting Luik is, na dappere tegenstand te hebben geboden, bij een bestorming genomen. De Duitse regering betreurt het buitenmate, dat het, tengevolge van de houding door de Belgische regering tegenover Duitsland aangenomen, tot bloedige botsingen is gekomen. Duitsland komt niet als vijand in België. Slechts onder de dwang der omstandigheden is de Duitse regering, met het oog op de militaire maatregelen door Frankrijk genomen, tot het besluit, dat haar zwaar gevallen is, gekomen, België binnen te rukken en Luik te bezetten, om het tot steunpunt te maken voor verdere militaire operaties.

“Nadat het Belgische leger door zijn heldhaftige tegenweer tegen een veel sterkere militaire macht zijn wapeneer op het schitterendst heeft gehandhaafd, verzoekt de Duitse regering de koning der Belgen en de Belgische regering, aan België verdere verschrikkingen van de oorlog te besparen. De Duitse regering is bereid tot elk vergelijk met België, dat zich verenigen laat met de

plannen van Duitsland in verband met zijn geschil met Frankrijk. Duitsland verzekert nogmaals zo plechtig mogelijk, dat het geen plan heeft gehad, zich Belgisch gebied toe te eigenen, en dat een dergelijk voornemen ook thans in het geheel niet bestaat.

“Duitsland is nog steeds bereid het Belgische koninkrijk onmiddellijk te ontruimen, zodra de staat van zaken op het oorlogsterrein het toelaat.”

De 13^e augustus antwoordde België als volgt:

“Het ons van Duitse zijde gedane voorstel is een herhaling van de in het ultimatum van twee augustus vervatte eis. België, dat zijn internationale verplichtingen trouw blijven nakomen, kan enkel het antwoord herhalen, op dat ultimatum gegeven. En dit te meer, nu sinds acht augustus zijn neutraliteit is aangerand, zijn gebied aan een wrede oorlog is blootgesteld, en de mogendheden, die zijn neutraliteit hebben gewaarborgd, onmiddellijk hebben voldaan aan het door België tot haar gerichte verzoek om hulp.”

Brussel, 17 augustus. Koning Albert, overwegende dat bij besluit van de president der Franse republiek aan de gezinnen van in Frankrijk gevestigde Belgische dienstplichtigen dezelfde steun is toegekend als aan de gezinnen van Franse militairen, heeft een besluit getekend, waarbij alle gezinnen van in België wonende Franse dienstplichtigen hetzelfde voorrecht wordt toegekend. Zij zullen daartoe aangifte moeten doen bij de burgemeesters.

Brussel, 17 augustus. In overleg met de militaire overheden zullen geen vertegenwoordigers van dagbladen meer toegelaten worden tot het front, teneinde alle inlichtingen te vermijden, waarvan de vijand voordeel zou kunnen trekken. Later zullen zij de legers te velde kunnen volgen.

Op verzoek van de directeurs der Belgische bladen, die zich formeel hebben verbonden niets te zullen publiceren zonder toestemming van de militaire autoriteiten, veroorlooft de minister van oorlog de uitgifte van twee edities per dag van elke krant, verschijnende op uren, welke door de directeurs zelf mogen worden vastgesteld.

De val van Luik. Wij ontleen aan een gesprek in het Dagblad van Noord-Brabant met een te Breda aangekomen Luikenaar, in aansluiting aan het onderschrift bij een der telegrammen, nog:

“De forten van Luik zijn gevallen”, zegt de zegsman van het blad.

Ik (namelijk de journalist) zegde hem, dat er niets bekend was van die val der forten.

Toch is het een feit, antwoordde hij eenvoudig.

De telegrammen, vervolgde ik, spreken van de forten Pontisse, Evegnée en Chaudfontaine, die zouden tot zwijgen gebracht zijn. Maar de andere forten niet. Het fort Loncin bijvoorbeeld dat de vlakten naar het westen beheerst zou nog stand houden.

Het fort Loncin is met man en muis in de lucht gevlogen.

Hoe weet gij dat?

Ja, hoe weet gij, dat er een toren op de Bredase Kerk staat.

Wat wilt ge daarmee zeggen?

Dat het een algemeen bekend feit in Luik is. Gisteren is het fort Loncin met man en muis in de lucht gevlogen. De andere forten zijn ook opgeblazen, maar eerst ontruimd.

Is dat algemeen bekend in Luik?

Ja. Bovendien, we hebben de ontploffingen gehoord. Stuk voor stuk.

Is dat nieuws door Luikse kranten ook medegedeeld?

In Luik komen geen kranten meer uit.

Kunt gij u op dit punt niet vergissen?

Hij werd wat levendig, dat ik zo twijfelde aan zijn woord. Hij kwam toch zo uit Luik. En als iemand het kon weten, dan hij.

Maar er ontstaan zo dikwijls geruchten, die later weer tegengesproken worden, opperde ik nog.

Dit was een beslist feit, besloot hij.

Waarom zou het dan in Brussel niet bekend zijn gemaakt?

Vlak voor de grote slag? ... om het moreel der troepen neer te slaan?

Maar in Berlijn dan?

Ja, dat weet ik ook niet. Misschien willen de Duitsers geheim houden, dat ze nu met man en macht door Luik kunnen trekken, om niet te verraden, dat ze in midden België sterker zijn, dan vermoed wordt.

De Etoile Belge heeft op grond van "documents historiques" verslag van de gevechten om Luik van de vierde tot en met de achtste augustus. Daar de post ons de Etoile al een tijd lang onthouden heeft, ontlenen wij het volgende aan het Handelsblad:

Dinsdag vier augustus. Om 7 uur 's morgens worden de forten te Luik gearmeerd. Het bericht van de oorlogsverklaring is verschenen. Het Duitse leger trekt de grens over en verschijnt voor Luik.

Woensdag vijf augustus. Bij het kriecken van de dag begint het beschieten van de forten op de rechter Maasoever door de zware Duitse veldhouwitsers. In de namiddag wordt een heftige aanval gedaan op het fort Barchon (het meest noordelijke fort op de rechteroever). Generaal Bertrand verdedigt met zijn troepen de tussenlinies krachtadig en herovert het dorpje Wandre.

De Duitsers worden teruggeworpen en met de bajonet vervolgd over een afstand van 6500 m. De Belgische soldaten brengen bij hun terugkeer binnen de fortenlinie generaal Bertrand een ovatie

Donderdag, zes augustus. Om 2 uur in de ochtend heeft de verrassing plaats van de Belgische generale staf door Duitsers, die in het hoofdkwartier dringen. Een poging wordt gedaan generaal Leman te doden, majoor Marchand sneuvelt, evenals een gendarme-luitenant en enkele andere personen bij de verdediging van de generaal, die zich in veiligheid weet te stellen.

Op dat ogenblik zegde een hoofdofficier, die in telefonisch gesprek was met een der forten: "We worden overvallen ..." en plotseling zweeg de telefoon.

Van elders werd getelefoneerd, dat de generale staf zich terugtrok en dat het telefonisch verkeer moest worden stopgezet. Niemand weet wie die order gegeven heeft. De indringers moeten zijn binnengekomen van de zijde van het kanaal Maastricht-Luik. Van de andere zijde kwam om ongeveer 4 uur 30 's morgens een Duitse

auto de stad binnen, met Duitse officieren, die een Duitse vlag droegen. Vier van hen werden gedood op de place St. Lambert.

In diezelfde nacht slaagden Duitse troepen erin door te dringen in de sector Boncelles-Embourg, twee forten zuidwaarts van Luik, rechts en links van de Ourthe. Tot twee keer toe wisten de Belgen de vijand terug te slaan, zij het ook ten koste van zware verliezen. Maar voor de voortdurende aanwas van de Duitse troepen moesten zij ten slotte wijken, na 200 Duitsers, die zich te ver gewaagd hadden, te hebben gevangen genomen.

De Duitsers brengen zwaar veldgeschut in batterij op het plateau van Robertmont en Sart Tilmant, waar ze buiten bereik zijn van het Belgische geschut. Van een tot twee uur 's middags worden Luik en de voorstad Bressoux gebombardeerd. De Belgische genie laat de meeste bruggen in de stad springen.

Om 2 uur, aldus gaat het verslag voort, hees de commandant van de citadel de witte vlag (volgens het blad zou deze officier gehandeld hebben in een vlaag van plotselinge zinsverbijstering, zodat hij moest worden opgesloten). Een half uur later komen Duitse parlementairen in de stad en eisen de overgave van stad en forten. Generaal Leman antwoordt, dat hij zich alleen met de forten te bemoeien heeft en dat hij deze niet zal overgeven, aangezien ze nog volkomen verdedigbaar zijn. De Duitse parlementair, de vroegere Duitse militaire attaché te Brussel, dreigde daarop met bombardement van de stad, dat dan ook om 8 uur 's avonds aanving, doch waarbij slechts twee of drie projectielen per uur in de stad werden geworpen, hetgeen niettemin een gedeeltelijke paniek veroorzaakte.

Vrijdag, zeven augustus. Om 3 uur in de ochtend wordt de kanonnade heviger. De citadel moet worden ontruimd. Om 5 uur dringen de Duitsers de stad binnen en bezetten het paleis van de gouverneur en de citadel. De chef van de staf van het 10^e legerkorps, graaf Lammsdorf, verzoekt de burgemeester hem te volgen naar de citadel, waar een belangrijke conferentie zal plaats hebben. Tegelijkertijd geeft hij de verzekering, dat de burgerij niets heeft te vrezen.

Generaal Leman heeft zich intussen in een der forten teruggetrokken.

Daarop volgde het verhaal van de arrestatie van een aantal gijzelaars, die tot zondagmiddag werden gevangen gehouden. Alleen burgemeester Kleyer en bisschop Rutten mochten hun vrijheid behouden.

Zaterdag, acht augustus. De hele stad is in staat van tegenweer gebracht. Overal zijn mitrailleurs en kanonnen opgesteld, barricades opgeworpen, terwijl de aangrenzende huizen zijn ontruimd en voor de verdediging ingericht.

Parijs, 18 augustus. De correspondent van de Petit Parisien in België seint, dat hij eergisterenavond met de laatste trein uit Namen naar Brussel is vertrokken. Bij Bovesse deden Duitse lansiers, die van de kant van Eghezée kwamen, een aanval op de trein, doch zij bevonden zich op te grote afstand en de trein kon ontsnappen.

Namen is gereed om de vijand te ontvangen en wacht met kalmte de komende gebeurtenissen af.

Brussel, 18 augustus. De Peuple geeft het volgende verhaal over het gevecht bij Dinant van zaterdagmiddag.

Tegen 3 uur werden 500 Franse infanteristen, die op de hoogten ten zuiden van de citadel stelling hadden gekozen, door de Duitsers teruggeworpen. Door de Duitse machinegeweren gedecimeerd, trok zich deze afdeling zuidwaarts terug.

Franse machinegeweren beantwoordden van de linkeroever der rivier het vuur der Duitse machinegeweren.

Duitse cavalerie reed door de rue St. Jacques naar de stad. De Fransen sneden haar de weg af.

De Franse cavalerie kwam nu in actie en noodzaakte de vijand door een goed gevoed vuur tot wijken.

Vijftig man voetvolk, die over de brug gingen werden afgemaakt door een bajonetaanval der Fransen. De Fransen klommen tegen de citadel op en drongen de Duitsers terug. Om 6 uur 30 haalde een Franse soldaat de Duitse vlag van de oude citadel naar beneden. Van de Duitsers zouden duizenden manschappen buiten gevecht gesteld zijn. De verliezen aan Franse zijde zijn veel geringer. Gedurende de slag hadden de inwoners van Dinant zich in hun kelders verborgen.

Men is, zo zegt weer de Dernière Heure, van mening, dat de Duitsers een schijnbeweging in noordelijke richting maken.

Le Peuple heeft het bericht, dat zondagmiddag om half zes door een honderdtal Duitse huzaren een inval is gedaan in het bureau van de stationschef van Gembloux (ten noordwesten van Namen, aan de spoorweg Namen-Brussel). Zij hebben de stationschef, die weigerde aan hun bevelen te gehoorzamen, uit zijn bureau gezet, verwoestten alles en deden de rails van de hoofdlijnen in de lucht springen.

Londen, 18 augustus. De Daily Express verneemt van een correspondent te Brussel, dat daar en in de Belgische dorpen de toestand normaal is. De inwoners blijven hun gewone werkzaamheden verrichten, en geven blijk van een der grootste geheimen van het succes der Belgen: namelijk karaktervastheid en zelfverloochening.

Bij Luik had de correspondent boeren gezien, die rustig de koeien zaten te melken op een veld waar telkens granaat-kartetsen insloegen.

Brussel, 18 augustus. De commissie, die de opdracht heeft feiten te verzamelen, strijdig met de oorlogswetten, en waarvan de minister van justitie voorzitter is, heeft, naar zij nader aangeeft, opnieuw bewijzen in handen gekregen van verschillende, door de Duitsers gepleegde, gruwelen.

Uit Ottignies wordt gemeld, dat geen enkele vijandelijke troepenmacht in de omgeving van Landen is gezien. Te Landen is geen enkele Duitser. De Duitse cavalerie is gelegerd tussen Attenhoven en Helm. Uit Gembloux wordt gemeld, dat ook geen vijand is waargenomen.

De Belgische militaire vlieger, luitenant Tapproge, is de zesde dezer, na een van Namen uit ondernomen vlucht, zo ongelukkig geland, dat hij met gebroken ruggengraat, levensgevaarlijk gewond is opgenomen. Zijn toestel is verbrijzeld.

Toen ik het krijgsgevangenenkamp te Senne bezocht had, heb ik me door iemand, die de tocht naar Luik heeft meegemaakt laten inlichten.

Nauwelijks aan de Belgische grens, nog dicht bij Aken, begonnen de moeilijkheden; opgebroken straten, versperringen op de wegen en vijandelijkheden van de bevolking. Er werd uit de huizen geschoten, zelfs door vrouwen en kinderen. Dit optreden van de inwoners en de wraakneming die er het gevolg van was, bemoeilijkte het voorttrekken naar de vesting.

Wij verloren onze overste in de strijd en toen was er geen houden meer aan; wij stormden voorwaarts, de Belgen staken witte vlaggen op, kwamen uit hun schuilplaatsen vandaan, wierpen de geweren weg en gaven zich over.

In Luik troffen we gevangen genomen kameraden, die men behalve van de wapens ook van hun schoenen had beroofd. We hebben hen Belgische wapens gegeven en Belgische schoenen en het waren weer vrije Duitse soldaten.

Het binnenkomen van Luik ging zonder moeite; de bewoners gingen voor de huizen staan ten teken, dat ze van alle vijandelijkheden afzagen.

In de kazerne in Paderborn zag ik nog vele reservisten juist aantreden voor het appel; ze worden tot oktober naar huis gestuurd daar door de talrijke aanmeldingen van vrijwilligers de aanvulling van de troepen voldoende verzekerd is.

19 augustus 1914

Brussel, 18 augustus. De Indépendance geeft van de toestand de volgende samenvatting, die wellicht een vingerwijzing kan zijn voor wat komen moet.

De gevechten, die in de laatste dagen hebben plaats gevonden, zijn op zichzelf staande ontmoetingen met min of meer belangrijke vooruitgeschoven Duitse afdelingen. Deze afdelingen waren in verbinding met de hoofdmacht der vijandelijke ruitrij. Zij dwalen hier en daar rond, zoeken op ons gehele front het terrein te verkennen en zich op de hoogte te stellen van onze middelen van verdediging achter onze voorpostenlijn. Van groot belang zijn deze bewegingen niet, daar elke tegenaanval ze verijdelt. Dit is gebeurd met een Duitse cavalerie-afdeling die zondag in zuidoostelijk Brabant werd verstrooid. Het gevecht bij Dinant, waar de Fransen de Duitse aanvallers krachtig terugwierpen was veel ernstiger en van dezelfde aard als de overwinning, die de Belgen donderdag bij Halen en Diest behaalden.

Van de hoogten afkomend, beproefden de Duitsers, die uit het oosten van Luxemburg waren opgetrokken, een onverwachte aanval. Nadat de Franse machinegeweren het terrein hadden schoongeveegd, werden de door de Duitsers bezette stellingen ingenomen door charges met de cavalerie en aanvallen met de bajonet, die hun terugtocht tengevolge had.

Intussen schijnt ook dit gevecht bij Dinant geen verband te houden met een werkelijk algemene aanval, dat wil zeggen de grote slag, die men sedert verscheidene dagen verwacht en waarvan het terrein reeds nu duidelijk afgebakend lijkt.

Men verwondert er zich hier en daar over, dat, waar de Belgen en hun bondgenoten al hun stellingen hebben ingenomen, deze zich niet haasten de grote klap te geven, maar dan vergeet men dat elk uur ons voordeel brengt doch de vijand verzwakt. Het feit dat het Duitse plan alleen gelukken kon door een bliksemsnelle uitvoering, doet dit plan alle praktische waarde verliezen, nu de Duitse macht

verplicht is werkloos voor Luik¹ te blijven liggen. De Duitsers dachten België in twee dagen door te kunnen trekken en de derde dag op de Franse grenzen te staan. Wij zijn 14 dagen verder en de vijandelijke troepen zijn er zo ver van hun opmars te kunnen voortzetten, dat hun hoofdmacht defensieve stellingen moet bewaren. Dit is het zekere resultaat van de afgelopen dagen, een resultaat van groot gewicht voor het verdere verloop der gebeurtenissen.

Berlijn, 18 augustus. Officieus wordt medegedeeld dat het bevel tot de aanval op Luik van de opperste legeraanvoerder, dus van de keizer zelf, is uitgegaan. Diens plan was het van begin af aan zijn troepen de nodige rust te verschaffen bij de opmars in het vijandelijke gebied en voor de opmars zelf een vast steunpunt te verzekeren. Daarom is ook het algemene oprukken naar Namen niet duidelijk voortgezet, daar het voorlopige doel is bereikt. De verdienste van de dappere generaal von Emmich is er niet minder om. Hij heeft zijn opdracht met bewonderenswaardig elan uitgevoerd en is daarom ook met een hoge orde onderscheiden.

Brussel, 18 augustus. Het Belgische ministerie van oorlog spreekt met beslistheid het bericht tegen dat verscheidene forten van Luik in Duitse handen zouden zijn.

---

¹ Na de berichten dienaangaande in ons ochtendblad van gisteren menen wij veilig te kunnen aannemen, dat alle forten van Luik thans in de macht der Duitsers zijn, de uitdrukking “voor” Luik is dus niet meer juist. In hoeverre de Indépendance die op dit punt, naar ons voorkomt, mistast, voor het overige werkelijk met de plannen van de Duitse generale staf op de hoogte is, wagen wij niet te beoordelen. Redactie.

Brussel, 18 augustus. De Vingtième Siècle zegt dat de Duitsers heden opnieuw getracht hebben de Maas over te steken over de brug bij Houx, doch dat de Franse batterijen grote verwoestingen in de Duitse gelederen hebben aangericht.

Er is ook weer kanonvuur gehoord van de kant van Dinant. De bewoners van de stationswijk hebben hun woningen verlaten.

Parijs, 18 augustus. Het ministerie van oorlog maakt vanavond om 11 uur bekend dat bij Dinant een Duits vliegtuig naar beneden is geschoten, de bestuurder gedood en de militaire waarnemer gevangen genomen. Het vliegtuig is onbeschadigd.

Brussel, 18 augustus. Volgens de Soir heeft de Bulgaarse militaire attaché te Parijs de Bulgaarse officieren, die zich in vrij grote getallen in België bevinden, medegedeeld, dat de Bulgaarse regering hen machtigt, in het Belgische leger dienst te nemen.

Het rapport van von Stein, de sous-chef van de generale staf, over de overmeestering van Luik, zegt daarentegen dat slechts zes zwakke brigades op vredessterkte aan die verdediging hebben deelgenomen.

Deze schijnbare tegenstrijdigheid heeft opzien en twijfel gewekt. De toedracht der zaak is als volgt: in haar ultimatum heeft de Duitse regering natuurlijk gouden bruggen willen bouwen voor de Belgen, die zij zich noodgedwongen tot vijanden heeft gemaakt en zulks kon geschieden door een waarderende beoordeling van het Belgische leger.

Maastricht, 18 augustus. Het doortrekken van Duitse troepen van Aken over Lixhe naar België, dat sedert zondag vrijwel had opgehouden, is opnieuw begonnen. Een hardnekkig gerucht dat

Oostenrijkse troepen van belangrijke sterkte zich in de omgeving van Aken ophouden doet hier sedert eergisteren de ronde. Ik heb het niet persoonlijk kunnen vaststellen, doch het bericht schijnt mij na ingewonnen informaties thans waarschijnlijk.

Bij Lixhe is een tweede dubbele brug door de Duitsers geslagen. Deze brug zou bij een falen der Duitse wapenen in België onschatbare diensten kunnen bewijzen bij het terugvloeien van troepen in de richting naar Duitsland.

In Luik is de bevolking rustig; de stad is een groot legerkamp. Ieder gerucht van verwoesting of brand in de stad is tegen te spreken.

Brussel, 18 augustus. Het Belgische ministerie van oorlog geeft openbaarheid aan de volgende brief van een Franse officier, die de aanval op Dinant zaterdag heeft meegemaakt:

Ik was met mijn compagnie in de voorhoede en liet mijn manschappen zich in twee afdelingen opstellen; rechts en links van de citadel van Dinant. Ik voerde zelf de linkergroep aan. Honderd man hadden bevel gekregen flink stand te houden boven de steengroeven ter linkerzijde van het fort Leffe, teneinde de toegang open te houden naar de andere oever van de Maas. Te half acht werden we besprongen door een Duitse colonne, die op Dinant aantrok met haar geschut. Ik kreeg order, al vechtende terug te trekken op het fort Dinant. Op hetzelfde ogenblik trof mij een kogel in het hoofd, die mij het vel van het hoofd te scheurde en een hevige schok gaf. Ik viel in de steengroeve en brak een been. De Duitsers achtervolgden ons op dat ogenblik tot op 50 m afstand. Mijn manschappen kwamen mij opzoeken en brachten mij naar een punt op de rotsen boven het klooster van de paters Premonstratenzen. Nu werd er een zo moordend vuur op ons gericht, dat ik mijn

mannen verzocht mij te verlaten; ik zou dan trachten mij naar beneden te laten rollen tot bij een klein bosje. Ik deed het zo goed en kwaad als het ging, aldoor onder een kogelregen. De Duitsers kwamen over de rotsen heen, waar ze op 250 m van mij af waren, toen ik beneden bij het bosje was. Ik zag opeens een huis met mensen voor de ramen, die mij toeschreeuwden. Het waren Belgen. Toen ik mij had bekendgemaakt als Frans officier, kwamen verscheidene personen zonder zich aan de kogelregen te storen mij halen. Ze brachten mij bij de paters Premonstratenzen, die mij prachtig hebben verzorgd tot zondagmiddag toe.

Vrijwillige brancarddragers en paters Premonstratenzen brachten mij vervolgens naar een hotel op de linkeroever der rivier, waar zich een legerofficier bevond, die mij in zijn auto naar Philippeville in het klooster van de paters van Onze Lieve Vrouw bracht, waar men mij goed heeft verbonden. Allen hebben mij verzorgd alsof ik een Belg was. Dat ik gered ben, heb ik te danken aan de Belgen, die met eigen levensgevaar mij uit de handen der Duitsers hebben weggehaald.

De nieuw benoemde gouverneur van Luik is luitenant generaal von Kolewe.

Officieel kan ik u mededelen, dat zonder uitzondering alle forten zich in Duitse handen bevinden.

De directeur-generaal Greiner, van de welbekende wapen- en kruitfabriek Cockerill, werd door het Duitse oppercommando opgedragen projectielen enzovoort te doen maken. Hij weigerde die opdracht uit te voeren waarop hem en tevens enige hoofdingenieurs van die fabriek gelast werd hun woning niet te verlaten, terwijl aan de fabriek de navolgende proclamatie werd aangeplakt:

1. Van heden af neem ik het bestuur over de fabriek van Cockerill te Costi van de tegenwoordige directeur-generaal over.
2. Het personeel blijft in zijn betrekkingen gehandhaafd.
3. De arbeiders hebben zich strikt aan mijn bevelen te houden.
4. Hun lonen worden hun gewaarborgd.
5. Uit hoofde van de duurte der levensmiddelen zal het Pruisische ministerie van oorlog gedurende de oorlog aan de arbeiders een loonsverhoging van 50 percent verlenen.
6. Hij die zijn werk met nauwgezetheid verricht en wiens gedrag niet te wensen laat, zal goed behandeld worden.
7. De personen, die moeilijkheden veroorzaken of zich aan sabotage schuldig maken en de fabrieken uit eigen beweging beschadigen, zullen terechtstaan voor de krijgsraad en zeer streng gevonnis worden.
8. Het werk zal zoveel mogelijk in alle afdelingen hervat worden.

Maandag, 17 augustus 1914

Was getekend Keppel, kolonel, attaché van de Duitse regering bij de tentoonstelling te Luik.

Maandag hebben zich geen arbeiders aangemeld.

In Rocoux (ten noordwesten van Luik) zijn zondag proclamaties gestrooid uit een Frans vliegtuig van de volgende inhoud:

“Houdt moed, Luikenaars! Wij hebben overwinningen behaald.”

Om Namen moet een klein fort door de Duitsers genomen zijn.

Brussel, 19 augustus. De Belgische genie heeft het kasteel te Marche-les-Dames (oostnoordoosten van Namen, aan de Maas gelegen) opgeblazen, doch men deelt dienaangaande mede, dat het kasteel zich binnen de vuurlinie der forten van Namen bevond en dat het onjuist zou zijn uit deze door militaire overwegingen ingegeven daad andere gevolgtrekkingen te maken.

Brussel, 19 augustus. In een correspondentie uit Gembloux aan de Gazette wordt medegedeeld, dat de Duitsers, wier voorposten de streek tussen Geldenaken (Jodoigne) en Gembloux (aan de spoorweg Namen-Brussel) overdekken, zich sedert maandag terugtrekken voor de Belgische troepen. Franse troepen, die aan de rechtervleugel van ons leger oprukken, zegt deze Belgische correspondent, waren in nauwe voeling met ons en dreven de terugtrekkende Duitsers voor zich uit. De voorhoede van de beide vijandelijke legermachten hebben voeling met elkaar gekregen.

Het zijn Franse jagers geweest, die de Duitsers bij Gembloux op de vlucht hebben gedreven en er de schrik onder gebracht hebben. De Duitsers hebben zich te Walhain, Tourinnes, St. Lambert, Thorembais en Germez zeer onwaardig gedragen door tuchteloosheid om zich heen te verspreiden en tot zelfs de matrassen te doorzoeken naar geld, en horloges en brood te stelen. De Fransen werden zeer toegejuicht en feestelijk ingehaald. Grand Rosière is in brand gestoken.

Twee divisies Franse cavalerie zijn voor enige dagen Luxemburg binnengevallen en rukten snel op. Op zeker ogenblik bevonden zij zich (Hun verkennende patrouilles? Redactie) te Baraque de Fraiture (dat zou reeds vrij dicht bij de Duitse grens van Belgisch Luxemburg zijn. Redactie). Zij maken dagmarsen van 100 km.

Maastricht, 19 augustus. Gisterenavond zijn Duitse troepen Eben en Kanne (op Belgisch gebied, ten zuiden van Maastricht) voorbijgetrokken. Ze hebben overal eten gevraagd en mevrouw Postwick, vrouw van de burgemeester van Kanne, en Advocaat Dirckx, uit Roclenge, te Kanne gelogeerd, doodgeschoten. Massa's vluchtelingen uit Kanne en uit Tongeren trekken de stad binnen.

Brussel, 18 augustus. (Officieel bericht van 10 uur 's avonds.) De Duitse cavalerie is zondag en maandag door onze troepen teruggedreven en in noordoostelijke richting geweken. Door de zware lessen voorzichtiger geworden, heeft zij geen nieuwe pogingen tegen ons leger aangewend. Ten noorden van de Maas is de toestand onveranderd. Het Duitse paardenvolk, wel verre van nieuwe aanvallen te beproeven, heeft zich op verschillende punten verschanst.

Londen, 19 augustus. De Daily Mail verneemt uit Brussel, op dinsdagavond 7 uur: aangaande het gerucht over de val van de Luiker forten hoor ik, dat zij gisteren nog standhielden, ofschoon zij van de Frans-Belgische strijdmacht waren afgesneden.

De Duitse tactiek.

Londen, 18 augustus. Een Engels officier heeft aan de Daily Telegraph een gesprek meegedeeld, dat hij had gehad met een Belgisch officier, die aan de verdediging van Luik heeft meegedaan.

De Belgische officier zegde, dat de Belgen beter schoten dan de Duitsers, vooral bij dag. Wanneer de linies der Duitsers aanrukten, zei de Belgische officier, maaiden wij ze eenvoudig neer. Het was verschrikkelijk eenvoudig, meneer. Meer dan eens wendde de verteller zich in het gevecht tot een kameraad en zei: "Kijk, daar komen ze weer in gesloten formatie. Ze zijn gek." Ze deden een

poging om zich te ontplooiën, maar kwamen, linie na linie, haast schouder aan schouder aanstormen, tot wij schoten. Dan hoopten doden en gewonden zich in afschuwelijke borstweringen op, die ons schieten dreigden te hinderen. Ik moest denken aan Napoleon's woorden: "Het is prachtig, maar het is geen oorlog!" Nee, het was een slachting. Zo hoog werd de borstwering doden en gewonden, dat ik niet wist of we er doorheen zouden schieten of er heen lopen en met de handen een opening maken. Ik had enige gewonden onder de doden vandaan willen halen, maar durfde niet. Een stevige bries verdreef de kruitdampen snel. Ik kon dan zien hoe gewonden zelf zich uit hun vreselijke ligging los trachtten te wringen. Ik beken, dat ik een kruis sloeg en slechts hoopte, dat de kruitdamp bleef hangen. Maar, zou u het geloven, diezelfde muur van doden en gewonden stelde die verbazingwekkende Duitsers in staat, naderbij te kruipen en waarlijk het glacis op te stormen. Natuurlijk kwamen zij niet verder dan halverwege, want onze maxims en geweren vaagden ze weg. Onze eigen verliezen waren licht vergeleken bij de slachting onder onze vijanden aangericht.

Andere Belgische officieren bevestigden de verhalen van de razende honger en dorst van de Duitse krijgsgevangenen.

Londen, 19 augustus. De Times-correspondent in Brussel klaagt over de grote moeilijkheden, waarmee de oorlogscorrespondenten in België thans te kampen hebben. Die waren toch al groot, maar door het bevel der Franse en Belgische legerautoriteiten om geen Engelse oorlogscorrespondenten meer bij de troepen toe te laten, is het werk nog veel moeilijker geworden. De correspondent geeft staaltjes van de thans ondervonden moeilijkheden.

Het gevecht bij Dinant.

Een bijzondere correspondent van de Times te Namen geeft in een telegram van zaterdag het volgende verslag van het gevecht bij Dinant:

Van 6 uur 's morgens tot 6 uur 's avonds, en nog later, is er vandaag te Dinant hevig slag geleverd tussen de Fransen en de Duitsers, ongeveer 28 km ten zuiden van Namen aan de Maas.

Tegen 6 uur 's avonds had het Franse leger de Duitsers ongeveer 15 km van Dinant zuidwaarts gedreven in de richting van een punt tussen Rochefort en Givet en vervolgde hen aldoor.

's Ochtends vroeg hadden de Duitsers het gedeelte van Dinant dat aan de linkeroever van de Maas ligt, bezet. Tegelijkertijd bezette een regiment Franse infanterie dat van het Zuiden naar het noorden rukte, de andere zijde van de stad, dus de rechteroever. Daarna werden enige uren achtereen tussen beide partijen schermutselingen geleverd, die zich tot het dorp Houx en Sommière en andere plaatsen uitstrekten.

Het eerste gedeelte van het gevecht ging daarmee heen.

In de namiddag van ongeveer 2 uur af was het voornamelijk een artilleriegevecht. De Franse infanterie ten westen en ten zuiden van Dinant trok zich in de bossen aan deze zijde van de rivier terug, op ongeveer 6 km van de rivier, en daarop kwam de artillerie in actie. Tegelijkertijd rukte een Frans regiment infanterie van Houx uit, 5 of 6 km ten noorden van Dinant, langs de Maas op. Deze strijdmacht wierp zich op de Duitsers die aan de overkant van de Maas stonden en verdreef hen met mitrailleurvuur. De Fransen werden al die tijd op hun rechterflank gesteund door hun artillerie die meer naar het zuiden te Gueux stond. Vervolgens werd het tot 6 uur 's avonds meer een artilleriegevecht.

Voortdurend trokken de Duitsers langs de hoogten ten zuiden van de stad terug, terwijl de Fransen hun zes batterijen gaandeweg vooruit schoven. Deze batterijen werden in de korenvelden ten westen van de stad ontplooid. Verder waren er zwaardere Franse kanonnen, die in of achter de bossen verdekt waren opgesteld.

Het leek of de Franse artillerie beter schoot dan de Duitse.

De correspondent zegt het aantal doden en gewonden niet te kunnen opgeven, maar het moet groot geweest zijn omdat het vuren gedurende de vier uur dat hij van het gevecht getuige was, buitengewoon goed was en slechts af en toe 5 minuten ophield.

De Duitse militaire geest.

Een correspondent van het Central-News-agentschap, dezer dagen te Brussel aangekomen, heeft enige tijd doorgebracht in de Duitse linies. Deze correspondent heeft over zijn bevindingen het volgende meegedeeld.

“De Duitsers voeren langs de gehele linie van Luxemburg tot bijna aan het noorden van België bijna ongelooftelijke massa's troepen, artillerie, paarden en voorraden van allerlei aard op. Wat betreft de geest, die de Duitse soldaten bezielt, deze wordt het best gekarakteriseerd door de woorden van een gewoon soldaat in een Duits cavalerie-regiment. Hij zegde: “Onze officieren hebben ons gezegd, dat wij vooruit moeten zolang er geen halt gefloten wordt. Ze hebben ons gezegd, dat er 1000 schoten nodig zijn om één man te raken, en dus zijn wij niet bang. En wij kunnen het lijden, een miljoen mensen te verliezen, terwijl het verlies van duizenden tegenstanders dezen reeds moet tot staan brengen of ten minste doen aarzelen.”

Een Duitse officier sprak al niet anders:

“We hebben Luik in een week genomen, zonder zwaar geschut te gebruiken, terwijl wij dachten er drie maanden voor nodig te zullen hebben². Wij zijn België binnengedrongen en staan reeds vlak bij de hoofdstad. We hebben buiten het stadhuis te Straatsburg kanonnen te pronk gezet, die wij aan de veelgeprezen Franse artillerie hebben ontfond. Wij kunnen meer dan een miljoen mensen opofferen, terwijl de verbonden en er zelfs geen duizenden kunnen missen. De bekwaam aangevoerde troepenmassa's, die de militaire en imperiale geest van het Duitse rijk vertegenwoordigen, moeten de los samenhangende, gemengde volkeren overwinnen, die “de verbonden en, genoemd worden.”

De correspondent van het Central News agentschap wijst er nog op, dat de Duitsers alles verwachten van de langzaamheid, waarmee Rusland's mobilisatie zich voltrekt. Voor de vijanden aan de westgrens verpletterd zijn, kan Rusland nog niet gevaarlijk zijn, meent men in Duitse legerkringen.

Een ander element in de Duitse krijgsvoering is hierin gelegen, dat de Duitse officieren en soldaten blinde werktuigen zijn in handen van de generale staf. Een hooggeplaatst officier verklaarde aan de correspondent:

“Wij zijn slechts pionnen in de hand van de generale staf, en we zijn er tevreden mee, enkel pionnen te zijn en deze tevredenheid is kwintessens van wat ons ten slotte het succes zal verzekeren.”

---

² Dàt hadden de Duitsers zeer zeker niet gedacht. Redactie